

3 OKTYABR 1993-CÜ İL

XALQI VƏ DÖVLƏTİ QORUYAN TARİX

1993-cü il oktyabrın 3-də Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev ilk dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. 1998-ci il oktyabrın 11-də isə keçirilmiş seçkilərdə Ulu Öndər Heydər Əliyev yenidən xalqın etimadını qazandı. Hər iki tarixi il - 1993-cü il seçkiləri Azərbaycan dövlətçiliyinin ciddi sınaq mərhələsi, 1998-ci il isə formalaşan dövlətimizin imtahan ili sayılırdı. Eyni zamanda, bu illər "Xalq-Heydər, Heydər-Xalq" ifadəsi Prezident və xalq birliyinin möhtəşəm formuluna çevrildi. Doğrudur, həmin dövrdə bəzi qüvvələr müdrək siyasətçinin əleyhinə təbliğat aparırdılar. Lakin müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarandıqda, Azərbaycan xalqı Heydər Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbi ilə ayağa qalxdı. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev 1993-cü il iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin Sədri seçildi və iyulun 24-də isə Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı.

Eldar İbrahimov: "Xalq böyük səs çoxluğu ilə öz böyük oğlunu, dahi siyasətçi Heydər Əliyevi Prezident seçməklə bugünkü qüdrətli Azərbaycan dövlətinin təməli qoyuldu"

Milli Məclisin Aqrar Siyasət Komitəsinin sədri Eldar İbrahimov "Səs" qəzetinə bu tarixi hadisə ilə bağlı münasibət bildirərkən, 1993-cü il 3 oktyabr tarixini müstəqil Azərbaycanın xilas günü olduğunu söylədi: "Xalq o zaman Naxçıvan Muxtar Respublikasına rəhbərlik edən Ulu Öndər Heydər Əliyevin Bakıya dəvət edilməsini, ölkənin siyasi hakimiyyətinə kömək etməsini məqsəddəyün saydı. Hər zaman xalqın yanında olan və xalqın arzu-istəklərinin reallaşdırılması üçün öz canını belə əsirgəməyən Ulu Öndər muxtar respublikadan paytaxta gəlməklə xalqın ölməkdə olan ümidlərini özünə qaytardı. 1993-cü il oktyabrın 3-nə təyin

edilmiş prezident seçkiləri Azərbaycan xalqı üçün mühüm tarixi hadisə, müstəqil Azərbaycan dövləti üçün isə qurtuluşa gedən yolun ilk pilləsi idi. Xalq böyük səs çoxluğu ilə öz böyük oğlunu, dahi siyasətçi Heydər Əliyevi Prezident seçdi və həmin seçimlə də bugünkü qüdrətli Azərbaycan dövlətinin təməli qoyuldu. 1993-cü il oktyabrın 3-də keçirilmiş prezident seçkisindən üç ay öncə - iyunun 15-də xalq öz Ümummilli Liderini parlament Sədri seçdi, həmin addımla da vətəndaş müharibəsinin qarşısı alındı. Ən başlıcası, ölkədə daxili sabitlik yarandı, insanların bir-birinə və dövlətə olan inamı bərpa edildi. Daha sonra isə ölkəmizə beynəlxalq aləmdə yeni nüfuz qazandıran qanunların qəbul edilməsinə, köklü islahatlara start verildi. Nəticədə, Heydər Əliyevin Birinci Prezidentliyi dövründə Azərbaycana 10 milyardlarla dollar gəlir gətirəcək "Əsrin müqaviləsi" imzalandı, bütün beynəlxalq təşkilatlara inteqrasiyamız təmin edildi, dünyanın aparıcı dövlətləri ilə münasibətlərimiz isə tə-

rəfədaşlıq və strateji müttəfiqlik səviyyəsinə çatdırıldı. Müstəqillik dövründə ilk dəfə iqtisadi dirçəlişə nail olmağımız da, məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin Birinci Prezidentliyi dövrünə - 1996-cı ilə təsadüf edirdi. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli şəkildə, yeni Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi şərti ilə həllinin zəruriliyi də beynəlxalq təşkilatlar səviyyəsində ilk dəfə 1996-cı ildə etiraf edildi. Ölkədə hüquqi islahatlara da həmin dövrdən başlandı, 1995-ci ildə müstəqil dövlətimizin ilk konstitusiyası qəbul edilərək, yeni parlament seçildi. Ümumiyyətlə, 1993-cü ilin oktyabrından 1998-ci ilin oktyabrına qədər Azərbaycanda həyata keçirilən tədbirlər, belə deməyə əsas verirdi ki, oktyabrın 11-də Ulu Öndər Heydər Əliyevin qələbəsi şeksizdir. Proqnozlar özünü doğrultdu və Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev 76,1 faiz səs toplayaraq, yenidən Azərbaycanın Prezidenti seçildi.

Mehriban Abasquliyeva: "Xalq o zaman haqqa səs verməklə böyük bir gələcəyin təməlini qoymuşdur"

YAP Sabunçu rayon təşkilatının sədri Mehriban Abasquliyeva bildirdi ki, xalq o zaman haqqa səs verməklə böyük bir gələcəyin təməlini qoydu: "1993-cü il müasir Azərbaycanın tarixinə, həm də ən ağır illərdən biri kimi yazılıb. Həmin ildə ölkəmizdə yaranan gərginlik, hakimiyyət böhranı, müstəqillik və dövlətçiliyimizi itirilmək qorxusu, Azərbaycanın xarici düşmənlər tərəfindən hədəfə alınması, bütün fəlakətlər bir-birini izləyirdi. Ölkə təşvişində idi, xalq vəziyyətdən xilas yolunu və özünün xilaskarını axtarırdı. O zaman nəzərlər yenə də Naxçıvana tuşlandı. Xalq yaxşı bilirdi ki, nicat yolu yalnız bir şəxsə - Vətəninə, millətini canından artıq sevən zəngin dövlətçilik təcrübəsinə malik, xalqın güvəndiyi, inandığı Heydər Əliyevdə idi. O vaxt xalq ciddi təkidlə böyük rəhbəri Bakıya dəvət etdi. Heydər Əliyev xalqın "olum-ölüm" durumunda seyrçi mövqeyində qala bilməzdi və onun çağırışına cavab verdi. 9 iyun 1993-cü ildə Bakıya qayıdı və xalqını bu sınaqdan üzüağ çıxardı. Heydər Əliyev həmin il iyunun 15-də parlamentin Sədri seçildi. Oktyabrın 3-də isə xalq böyük yekdilliklə öz Liderinin ölkə Prezidentliyinə səs verdi. Prezident kimi and içən Ulu Öndər Heydər Əliyev bildirdi ki, indi Azərbaycan üçün iki vacib məsələ var: dövlət quruculuğu və müstəqilliyin qorunması... Və bütün fəaliyyəti boyu bu müqəddəs andına sadıq qaldı. Əməlləri ilə sözünü gerçəyə çevirdi, müstəqil və qüdrətli bir dövlətin qurucusu oldu... Bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti bir neçə sahədə dünya ölkələrinə nümunə olacaq göstəricilər əldə etmişdir. Regionun ən qüdrətli ölkəsinə çevrilmiş Azərbaycanın razılığı olmadan bölgədə heç bir iqtisadi layihə həyata keçirilmir. Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynayır... Bütün bunların təməli 1993-cü ildə, 3 oktyabr prezident seçkilərində qoyulmuşdur. Xalq o zaman haqqa səs verməklə böyük bir gələcəyin təməlini qoymuşdur. Onu da qeyd edirəm ki, 1993-cü il 3 oktyabr seçkilərinin nəticələrini biz bu gün ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında və sosial-iqtisadi inkişafında görürük. Ulu Öndərin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev respublikamızı iqtisadi inkişaf baxımından dünyanın aparıcı dövlətlərinin sırasına qaldırıb. Bütün bunlar isə 1993-cü il 3 oktyabr prezident seçkilərinin nəticəsi kimi qiymətləndirilir".

Tahir Süleymanov: "Ulu Öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycan dövlətini, müstəqilliyini, xalqımızın qürurunu, tarixini və bugününü özünə qaytardı"

Milli Məclisin deputatı Tahir Süleymanov 1993-cü il 3 oktyabr tarixi hadisəni xalqımızın taleyində dönüş anı kimi dəyərləndirdi: "Məhz 19 il bundan öncə, tarixin bu günü xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ilə müstəqil dövlətçiliyimiz parçalanmaq və məhv olmaq təhlü-

kəsindən, iqtisadi tənəzzüldən və beynəlxalq təcridəndən xilas edildi. Azərbaycanın milli dövlətçilik ənənələrinin bərpa edilməsi və milli dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi istiqamətində atılan addımların qurtuluş məkurəsinə istinad etməsi heç də təsadüfi deyil. Bildiyiniz kimi, müstəqilliyimizin ilk illəri Azərbaycan xalqı üçün çox ağır dövr olub. Tale elə gətirib ki, 1991-1993-cü illər, müstəqilliyimizin ilk illərinə təsadüf etsə də, ölkəmizin müasir tarixində hərc-mərclik, özbaşınalıq, avantürüst eksperimentlər dövrü kimi xatırlanır. Bütün bunlar isə həmin dövrlərdə yeni yaradılmış müstəqil dövlətə liderlik xüsusiyyətlərinə malik olmayan, siyasi hadisələrə qiymət vermək, gələcəyi görmək imkanlarından məhrum olan, adi vəziyyətdən belə çıxış yolu tapmağa qadir olmayan şəxslərin rəhbərlik etməsi ilə əlaqədar baş verirdi. Belə bir məqamda yalnız bir çıxış yolu var idi - görkəmli siyasi və dövlət xadimi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin Sədri, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri Heydər Əliyevin Bakıya dəvət olunmasından ibarət idi. Azərbaycan dövlətçiliyinin gələcəyindən narahatlıq keçirən ziyalılar Ulu Öndər Heydər Əliyevə müraciət etdilər. Azərbaycan ziyalıları, o cümlədən, sadə insanlar Ümummilli Liderə müraciətlər edirdilər, ölkədə yaranan siyasi gərginliyin aradan qaldırılması üçün Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməyinin vacibliyini qeyd edirdilər. Ulu Öndər Heydər Əliyev bu müraciətləri nəzərə alaraq, 1993-cü il iyunun 9-

da Bakıya döndü. Bu dönüş xalqın istəyi, tarixin zərurəti idi və bu QAYIDIŞLA insanların qəlbine bir inam və rahatlıq toxumu səpildi, ölkənin xilas olduğuna inamını artırdı. Eyni zamanda, Ulu Öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycan dövlətini, müstəqilliyini, xalqımızın qürurunu, tarixini və bu gününü özünə qaytardı.

1993-cü il 3 oktyabr seçkilərinin nəticələrini biz bu gün ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında və sosial-iqtisadi inkişafında görürük. Ulu Öndərin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev respublikamızı iqtisadi inkişaf baxımından dünyanın aparıcı dövlətlərinin sırasına qaldırıb. Bu gün Azərbaycan yoxsulluğun və işsizliyin

azaldılmasına, adambaşına düşən ümumi daxili məhsul istehsalının artırılmasına, ordu quruculuğunun sürətləndirilməsinə, ölkənin beynəlxalq aləmə inteqrasiyasına və bir çox göstəricilərə görə dünyanın öncül dövlətləri sırasındadır. Bütün bunlar isə, 1993-cü il 3 oktyabr prezident seçkilərinin nəticəsi kimi qiymətləndirilir.

**Millət vəkili Rauf Əliyev:
“1993-cü il 3 oktyabr tarixi müstəqil
Azərbaycanın xilas günüdür”**

Millət vəkili Rauf Əliyev 1993-cü il 3 oktyabr tarixini müstəqil Azərbaycanın xilas

günü olduğunu söylədi: “Ümummilli Lider Heydər Əliyev 1993-cü il iyun hadisələri zamanı Azərbaycan xalqının təkiddə tələbilə ölkəmizə ali siyasi hakimiyyətə qayıtdı. Bu, TARIXİ QAYIDIŞ idi. Ümummilli Liderin Qayıdışı ilə Azərbaycanda vətəndaş müharibəsinin qarşısı alındı. Ölkədə ictimai-siyasi sabitlik yaradılması üçün əlverişli mühit formalaşdı. Təbii ki, Ulu Öndərin Qayıdışı xalqın böyük dəstəyi ilə Prezident seçilməsi və ölkənin idarəçiliyinin həyata keçirilməsi prosesi davam etdi. 1993-cü il oktyabr ayının 3-də Azərbaycanda prezident seçkiləri keçirildi. Azad, demokratik, ədalətli, alternativ şəkildə keçirilən seçkilərdə Azərbaycan xalqının böyük və mütləq əksəriyyəti Ulu Öndərin Qayıdışına, siya-

sətine səs verdi. Bununla da, Ulu Öndər Azərbaycanı dağılmaqdan, fəlakətdən xilas etdi, müstəqilliyimizin itirilməsi təhlükəsini aradan qaldırdı. Azərbaycanı sabit, inkişaf edən ölkələr sırasına gətirmək üçün böyük, güclü imkanlar yaratdı. 1993-cü il oktyabrın 3-də xalqın dəstəyi ilə Prezident seçilən Ulu Öndər 1998-ci ildə ikinci dəfə Prezident oldu. Ulu Öndərin böyük siyasəti Azərbaycanı bölgənin lider dövlətinə, aparıcı ölkəsinə çevirdi. Ən başlıcası, ölkədə daxili sabitlik yarandı, insanların bir-birinə və dövlətə olan inamı bərpa edildi. Daha sonra isə ölkəmizə beynəlxalq aləmdə yeni nüfuz qazandıran qanunların qəbul edilməsinə, köklü islahatlara start verildi. Nəticədə, Heydər Əliyevin Birinci Prezidentliyi dövründə Azərbaycana 10 milyardlarla dollar gəlir gətirəcək “Əsrin müqaviləsi” imzalandı, bütün beynəlxalq təşkilatlara inteqrasiyamız təmin edildi, dünyanın aparıcı dövlətləri ilə münasibətlərimiz isə tərəfdaşlıq və strateji müttəfiqlik səviyyəsinə çatdırıldı. Ümumiyyətlə, 1993-cü ilin oktyabrından 1998-ci ilin oktyabrına qədər Azərbaycanda həyata keçirilən tədbirlər, belə deməyə əsas verirdi ki, oktyabrın 11-də Ulu Öndər Heydər Əliyevin qələbəsi şəksizdir. Proqnozlar özünü doğrultdu və Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev 76,1 faiz səs toplayaraq, yenidən Azərbaycanın Prezidenti seçildi. Ulu Öndərdən başlanılan BÖYÜK YOL bu gün ölkə Prezidenti Cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Bu yol Azərbaycanımız üçün, müstəqil dövlətimiz üçün daimi, əbədi yoldur. Ulu Öndər Heydər Əliyev Prezident seçildikdən sonra Azərbaycanın inkişafının bütün istiqamətləri ilə bağlı dəyərli, konseptual Proqram elan etdi. Onun bu Proqramı ideoloji, iqtisadi əsaslarımızı müəyyən etdi, ölkənin müstəqilliyini və dönməzliyini təmin edə bildi.

...Bəli, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin həyatı və gərgin fəaliyyəti bahasına dünyaya Günəş kimi doğan Azərbaycan indi beynəlxalq arenada tarixi ənənələrlə müasirliyin ən bariz sintezidir. Bu sintez Heydər Əliyev müdrikliyi və xalqın birliyindən yaranıb...

R.KAMALQIZI